

Innspill til Fellesskoleutvalget

Bakgrunnsnotat for muntlig innspillsmøte.

Friskolenes kontaktforum består av 8 organisasjoner som til sammen representerer de aller fleste friskoler i Norge, og dermed et stort mangfold av skoletyper: Steinerskoleforbundet, Montessori Norge, Kristne Friskolers Forbund (KFF), Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL), Abelia gjennom bransjeforeninga Forum for Friskoler (FRI), Virke, Utenlandsskolene (GNUF), Private Handelskolars Landsforbund (PHL). To av disse (Abelia og Virke) er også arbeidsgiverorganisasjoner, og sitter i referansegruppe i kraft av det. I dette innspillet vil vi i FK derfor fokusere på det som spesifikt handler om friskolenes rolle i fellesskolen, og våre perspektiver på hvordan man kan ruste fellesskolen for fremtiden.

For mange brukes i dag begrepet fellesskolen synonymt med offentlig (kommunal/fylkeskommunal) skole. Vi mener det er stort behov for en mer presis og inkluderende definisjon. Fellesskolen må favne et mangfold av skoletilbud, og samtidig gi barn og unge et likeverdig opplæringstilbud som rommer både danning og utdanning. Private skoler med rett til statstilskudd (friskoler) representerer et mangfold som ikke vil kunne ivaretas med kun offentlig skoler, de er en del av skolefelleskapet i Norge og de gir dermed valgfrihet til elever og foresatte. Friskolene må defineres som en del av den norske fellesskolen, og bør sees på som verdifulle og likeverdige aktører i den offentlige samtalen om hva som er en god fellesskole for fremtiden. Fellesskolen må være tilgjengelig for alle, og skal ruste barn og unge for fremtidig skolegang, arbeidsliv og samfunnsliv. Fellesskolen skal gi barn og unge en mulighet for mestring og en meningsfull plass i et fellesskap.

Alle elever som går ved en offentlig skole eller en skole godkjent under privatskoleloven, bør defineres som å være en del av fellesskolen. I dag er det mange fremtredende skolepolitikere som definerer gruppen av elever som velger et alternativ til offentlig skole, som å stå utenfor fellesskolen. Vi mener dette er problematisk. Foresatte og elever har rett til å velge et alternativ, og vi mener alternativene er viktige bidrag til et mangfold som kan favne flest mulig.

Friskolene representerer også et viktig bidrag til samfunnets motstandskraft mot ulike trusler mot et fritt og demokratisk samfunn. Utdanningsfriheten beskytter individet og fremmer religions- og tankefrihet. Den beskytter samfunnet mot ensretting, og er således en viktig faktor for frihet og demokrati. Skoler som er godkjent under privatskoleloven og som mottar statstilskudd har et forbud mot å ta utbytte og er i dag strengt regulert for å sikre at det ikke drives statsfinansiert skole på et kommersielt grunnlag. Debatten omkring private skoler blir i dag ofte unyansert, og skillet mellom offentlig og privat blandes ofte sammen med et skille mellom offentlig og kommersiell. Denne unyanserte debatten bidrar også til et bilde av at elever som går i offentlig skole er en del av et fellesskap som elever som velger et alternativ, ikke er en del av. Vi ser dette som en trussel mot fellesskolen. Det er en trussel mot fellesskolen at det

er en økonomisk barriere for å velge alternativer til offentlig skole. Økonomiske barrierer kan bidra til segregering.

Det er en trussel mot fellesskolen av alternativene i pedagogikk og tilbud ikke blir sett som en ressurs. Et mangfold i skoletilbud vil bety et mangfold i erfaringer og referanser som kan brukes som ressurser i videre utvikling av både offentlig og privat skole. Livssynsskoler åpner for å snakke om tro og er med å verdsette en viktig del av identiteten for barn og unge. Motstand og fordommer mot friskoler baseres ofte på myter, som at friskoler er mindre mangfoldige – mens de i realiteten ofte har bredere inntaksområder og større variasjon i elevgrunnlaget enn mange offentlige skoler.

Fellesskolen skal inkludere alle i samfunnet, og er en nøkkel for å hindre frafall og utenforskap. Utenforskap er svært negativt for både individ og samfunn. Når utenforskap diskuteres politisk, blir fokuset gjerne på mennesker som kanskje har spesielle behov og utfordringer, eller de som allerede står utenfor samfunnet og trenger hjelp til å komme tilbake. Dette er viktig, men å falle utenfor har mange ulike årsaker, og utenforskap kan ofte være skapt av samfunnet selv.

Et ensidig samfunn og en ensidig skole reduserer rommet for annerledeshet, og for hva som passer inn i «normalen». Barn, unge og familier er ulike og sammensatte – og dette har en verdi og bør sees som en styrke. Mangfoldet i samfunnet er også stadig økende. Dette er en mulig utfordring dersom skolen er for smal og ensidig. Et mangfoldig og variert skoletilbud vil favne ulike mennesker, ulike behov og ulike tilnærminger. Dette kan hindre frafall og utenforskap, og sikre at flere barn og unge utvikler sitt potensiale og blir aktive deltagere i samfunnet.

På samme måte som man ser det som en styrke at selve klasserommet gjenspeiler samfunnets mangfold og ulikheter, og at man drar nytte av ulike perspektiver, bør fellesskolen som helhet dra nytte av de ulike perspektivene og den samlede erfaringen som finnes i de ulike skoleslagene. Friskolene sitter med verdifulle erfaringer rundt andre måter å organisere skolen og skolens innhold på.

Mange friskoler, blant annet de som driver etter en anerkjent pedagogisk retning, har gjennom årene bidratt mer uformelt til å utvikle offentlig skole. Samtidig opplever friskolesektoren til stadighet at man ikke blir sett på som en relevant og verdifull aktør når det diskuteres veivalg og retning for den offentlige skolen. Eksempler på dette kan være når man jobber for å få en mer praktisk og variert skole, når man snakker om 6-åringenes rolle i skolen, når det er snakk om skjermbruk og digital teknologi for de yngste barna, alternative vurderingsformer eller behovet for fysisk aktivitet i skolen. Her har mange av friskolene lang og verdifull erfaring, som kunne fungert godt både som referanseramme og til inspirasjon.

Ved å ha en bred og inkluderende definisjon av fellesskolen, som også favner friskolene, kan man dra nytte av et mer variert og mangfoldig kunnskaps- og erfaringsgrunnlag i utviklingen av norsk skole – og man kan treffe behovene til ulike familier og barn og unge på en bedre måte enn i dag. Vi har et sterkt ønske om at friskolene ikke sees på som konkurrenter eller en trussel, men som samarbeidspartnere og supplement i en raus og mangfoldig fellesskole.

På vegne av Friskolenes Kontaktforum,

Nina Johansen, 28.05.25